

ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА В СИСТЕМІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

© 2016 АДАМЕНКО І. П.

УДК 336.02:316.323

Адаменко І. П. Фінансова політика в системі соціально-економічного розвитку суспільства

Мета статті полягає в розкритті сутності та визначення напрямів підвищення ефективності фінансової політики в системі соціально-економічного розвитку суспільства. Розкрито економічну сутність фінансової політики та основні фактори, що визначають її розвиток. Визначено, що з метою ефективного реалізації фінансової політики важливим є взаємоузгодження запропонованих фінансових заходів із рівнем розвитку фінансових відносин у суспільстві, особливостями етапів економічного розвитку країни, зовнішнього фінансового середовища та кон'юнктури фінансового ринку. Розкрито наукові підходи до формування та реалізації фінансової політики з урахуванням досвіду розвинених країн. Обґрунтовано, що фінансова складова соціально-економічного розвитку суспільства потребує інституційних перетворень, підвищення її ефективності можливе шляхом запровадження дієвого механізму управління державними фінансами, у тому числі державним боргом, визначення стратегічних цілей розвитку держави з урахуванням можливостей бюджету в середньо- та довгостроковій перспективі, забезпечення прозорості, передбачуваності та послідовності бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики.

Ключові слова: фінанси, фінансова система, фінансова політика, державні фінанси, фінансові ресурси, фінансове регулювання.

Бібл.: 11.

Адаменко Ірина Петрівна – кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу бюджетної системи, Науково-дослідний фінансовий інститут Київського національного торговельно-економічного університету (вул. Києво-Могилянська 21, корпус Д, Київ, 02156, Україна)

E-mail: irena_@mail.ru

УДК 336.02:316.323

Адаменко И. П. Финансовая политика в системе социально-экономического развития общества

Цель статьи заключается в раскрытии сущности и определении направлений повышения эффективности финансовой политики в системе социально-экономического развития общества. Раскрыта экономическая сущность финансовой политики и основные факторы, определяющие ее развитие. Определено, что с целью эффективной реализации финансовой политики важным является согласованность предложенных финансовых мер с уровнем развития финансовых отношений в обществе, особенностями этапов экономического развития страны, внешней финансовой среды и конъюнктуры финансового рынка. Раскрыты научные подходы к формированию и реализации финансовой политики с учетом опыта развитых стран. Обосновано, что финансовая составляющая социально-экономического развития общества требует институциональных преобразований, повышение ее эффективности возможно путем введения действенного механизма управления государственными финансами, в том числе государственным долгом, определения стратегических целей развития государства с учетом возможностей бюджета в средне- и долгосрочной перспективе, обеспечения прозрачности, предсказуемости и последовательности бюджетно-налоговой и денежно-кредитной политики.

Ключевые слова: финансы, финансовая система, финансовая политика, государственные финансы, финансовые ресурсы, финансовое регулирование.

Библ.: 11.

Адаменко Ирина Петровна – кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела бюджетной системы, Научно-исследовательский финансовый институт Киевского национального торгового-экономического университета (ул. Киево-Могилянська 21, корпус Д, Киев, 02156, Украина)

E-mail: irena_@mail.ru

UDC 336.02:316.323

Adamenko I. P. Financial Policy in the System of Socio-Economic Development of Society

The article is concerned with disclosing the essence and identifying areas for improving the efficiency of financial policy in the system of socio-economic development of society. Economic essence of financial policy and the fundamental factors, determining its development, have been disclosed. With a view to the efficient implementation of financial policy, the article stipulates the importance of consistency of the proposed financial measures with the level of development of financial relations in the society, peculiarities of stages of economic development, external financial environment, and state of the market. Scientific approaches to the formulation and implementation of financial policy in the light of experience of the developed countries have been disclosed. It is substantiated that the financial component of socio-economic development of society requires institutional changes, an enhancement of its efficiency is possible through introduction of an effective mechanism for the management of public finances, including the public debt, defining strategic goals for development of the State, taking into account possibilities of the budget, both the medium- and long-term, provision of transparency, predictability and consistency of fiscal and monetary-credit policy.

Keywords: finance, financial system, financial policy, public finance, financial resources, financial regulation.

Bibl.: 11.

Adamenko Iryna P. – PhD (Economics), Senior Research Fellow of the Department Budget System, Research Financial Institute of the Kyiv National Trade and Economic University (D building, 21 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)

E-mail: irena_@mail.ru

На сучасному етапі економічних перетворень нагальною потребою є підвищення якісного рівня формування та реалізації фінансової політики як інструменту соціально-економічного розвитку суспільства. Оцінка механізму фінансового регулювання соціально-економічних процесів в Україні свідчить про необхідність розбудови фінансової системи у взаємозв'язку з трансформаційними економічними процесами та проведення фінансової політики відповідно до цілей і завдань суспільного розвитку.

Важливість подальшого підвищення дієвості й ефективності фінансової політики зумовлена необхідністю врахування впливу внутрішніх і зовнішніх викликів у фінансово-економічному середовищі, циклічності коливань економіки та стимулювання поступового відновлення позитивної динаміки економічного зростання.

Разом з тим, важливим є вдосконалення інституційних засад формування та реалізації фінансової політики. Активізація можливостей фінансової політики як інструменту соціально-економічного розвитку суспіль-

ства потребує більш раціонального використання її регуляторного потенціалу, доцільності врахування євроінтеграційних процесів, стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни в умовах економічних перетворень.

Необхідним є узгодження складових фінансової політики, розробка дієвих підходів щодо розвитку системи управління державними фінансами, забезпечення стабільності грошової одиниці, стійкості та збалансованості бюджетної системи.

Серед вагомих наукових досліджень у сфері формування та реалізації фінансової політики в системі соціально-економічного розвитку суспільства слід відзначити праці Дж. Б'юкенена, О. Василика, І. Запатріної [2], Л. Лисяк [3], І. Озерова [5], В. Опаріна [6], М. Пасічного [7], Д. Полозенка [8], Г. П'ятченка, Дж. Стігліца, В. Тропіної [10], В. Федосова [9], І. Чугунова [1, 11], С. Юрія [9] та інших.

Метою статті є розкриття сутності та визначення напрямів підвищення ефективності фінансової політики в системі соціально-економічного розвитку суспільства.

Підвищення ефективності фінансової політики залежить від ступеня розуміння економічної сутності та основних факторів, що визначають її розвиток. З метою досягнення стратегічних напрямів розвитку суспільства вагомим значення набувають теоретико-методологічні засади визначення взаємозв'язків між складовими фінансової політики, її формування і реалізація на основі інституційного підходу.

Розкриття фінансової політики у системі соціально-економічного розвитку суспільства має базуватися на принципах системного дослідження фінансово-економічних явищ і процесів. З метою ефективної реалізації фінансової політики важливим є взаємоузгодження запропонованих фінансових заходів із рівнем розвитку фінансових відносин у суспільстві, особливостями етапів економічного розвитку країни, зовнішнього фінансового середовища та кон'юнктури фінансового ринку. Фінансова політика впливає на економічні процеси шляхом створення умов для суспільного розвитку, визначення ступеня досягнення соціальних та економічних цілей у контексті сталого розвитку економіки.

Функціональне призначення фінансової політики є результатом еволюції ролі та значення функцій держави в суспільно-економічному розвитку. Залежно від параметрів економіки мають коригуватися та змінюватися цілі й завдання фінансової політики, механізми, інструменти їх досягнення, що надасть можливість здійснення ефективного впливу на соціально-економічні процеси країни.

Фінансова політика є вагомою складовою економічної політики країни. З метою забезпечення економічного зростання важливим є забезпечення збалансованості, ефективності та раціональності фінансової політики. Від обґрунтованості фінансової політики залежать темпи розвитку як певних галузей, так і економіки в цілому. Разом з тим фінансова політика повинна бути спрямована на формування довгострокового потенціалу економічного зростання та підвищення добробуту насе-

лення, основними складовими цієї політики є бюджетно-податкове та грошово-кредитне регулювання.

На даний час розвинені країни при формуванні та реалізації фінансової політики використовують різні наукові підходи, що приводить до появи нових проміжних фінансових теорій, які відповідають динамічності розвитку сучасного суспільства. Враховуючи трансформаційні перетворення та циклічність економіки, більшість розвинутих країн здійснюють політику фінансової консолідації, яка спрямована на зменшення співвідношення державного боргу, дефіциту та валового внутрішнього продукту з метою забезпечення стійкості системи державних фінансів.

Узагальнення досвіду формування і реалізації фінансової політики країн з розвинутою та трансформаційною економікою показує, що фінансова політика постійно змінюється внаслідок розвитку всіх сфер суспільства, теоретичних обґрунтувань шляхів розвитку країни, структурних зрушень в економіці. Використання досвіду зарубіжних країн потребує врахування їх інституційного середовища, рівня розвитку та структури економіки. Важливим для країни є вдосконалення середньострокового та перехід до довгострокового державного фінансового планування, методологічного забезпечення регуляторного механізму фінансової політики з урахуванням чинників, які впливають на її формування як системи взаємопов'язаних інститутів, розробка бюджетної стратегії, що сприятиме підвищенню ефективності та результативності фінансової складової економічних перетворень.

Перспективне фінансове планування є вагомим інструментом фінансового регулювання, який дозволяє обґрунтовувати основні напрями та обсяги використання державних фінансових ресурсів у майбутніх періодах, узгоджувати складові фінансової політики [4]. Удосконалення основних засад перспективного фінансового планування надасть можливість для вирішення найбільш вагомих завдань державного впливу на соціально-економічний розвиток країни. Визначення пріоритетних цілей фінансової політики на середньострокову та довгострокову перспективу, здійснення оцінки впливу заходів фінансової політики на розвиток економіки і соціальної сфери, аналізу очікуваних змін зовнішньоекономічних тенденцій надасть можливість підвищити ефективність системи управління державними фінансами.

Результативність фінансової політики в умовах трансформаційних перетворень визначається рівнем ефективності та раціональності використання державних фінансових ресурсів [8, с. 71–79]. Враховуючи їх обмеженість у сучасних умовах і з метою стимулювання економічного зростання, важливим є використання сукупності інституційних бюджетних і податкових механізмів із урахуванням стану соціально-економічного розвитку країни, показників боргової стійкості, що надасть можливість підвищити результативність економічних перетворень.

Забезпечення бюджетної стійкості є важливим завданням макроекономічної стабільності, інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності вітчизняної

економіки. Доцільним є забезпечення дієвої бюджетної політики на середньострокову перспективу, реалізація податкової політики із регулюючим характером впливу на процеси економічного зростання, удосконалення діючого механізму грошово-кредитної політики.

Виходячи із стратегії сталого розвитку вітчизняної економіки, важливих відповідних інституційних змін у структурі дохідної та видаткової частин бюджету, підвищення рівня прозорості бюджетного процесу, доцільним є посилення ефективності видатків бюджету як дієвого інструменту впливу на розвиток суспільства, упорядкування рівня та структури державного боргу. Вагомим є як поєднання дієвих принципів формування і перерозподілу доходів бюджету, так і встановлення відповідних інструментів оподаткування, які сприятимуть забезпеченню економічного розвитку в країні.

Інституційний підхід щодо формування фінансової політики передбачає її розгляд як динамічного процесу, що постійно вдосконалюється та адаптується до основних завдань соціально-економічного розвитку суспільства [1, с. 19]. Впровадження інституційного підходу до дослідження фінансової політики є важливим та включає визначення ознак інституту державного фінансового регулювання, інституційного середовища, яке забезпечує його функціонування. Однією з основних передумов досягнення якісного рівня формування та реалізації фінансової політики є виваженість підходів щодо державного фінансового регулювання економічних процесів з урахуванням циклічності розвитку суспільних відносин.

Таким чином, реалізація ефективної фінансової політики відіграє вагомий роль у процесі регулювання соціально-економічного розвитку суспільства. На даному етапі економічного розвитку країни важливим є переосмислення системи фінансово-бюджетних знань та поглядів, які склалися в країнах з трансформаційною економікою, здійснення поглибленого аналізу та оцінки факторів, які впливають на складові фінансової політики. Зазначене надасть змогу поглибити розуміння сутності фінансів як важливого регулятора соціально-економічних процесів та приймати обґрунтовані рішення стосовно розвитку фінансово-бюджетних відносин.

Вибір моделі розвитку фінансової складової соціально-економічного розвитку суспільства обумовлюється низкою факторів, зокрема, рівнем економічного розвитку країни, національними особливостями. Дієвість фінансової політики визначається рівнем інституційного розвитку фінансового середовища, тенденціями розвитку суспільства.

Вирішення проблем удосконалення складових фінансової політики, зокрема бюджетної, податкової, грошово-кредитної, можливе за умови істотного покращення напрямів та методів взаємодії органів державного управління, які забезпечують формування та реалізацію фінансової політики, надасть можливість для ефективних перетворень економіки.

Успішність реалізації реформ, спрямованих на відновлення поступального економічного зростання,

модернізацію економіки та підвищення добробуту громадян, значною мірою зумовлюється взаємоузгодженістю та ефективністю бюджетного та податкового механізму. Надмірний рівень податкового навантаження на платників податків негативно впливає на інвестиційний клімат у країні й ускладнює процеси, спрямовані на забезпечення економічного розвитку. Важливими завданнями щодо вдосконалення бюджетної політики є трансформація бюджетного механізму в ефективний інструмент соціально-економічної стратегії.

В умовах економічних перетворень роль держави в регулюванні соціально-економічної динаміки має зростати, необхідним є нарощування капітальних видатків з метою вирішення пріоритетних завдань стабілізації економіки. Основними завданнями щодо забезпечення ефективності бюджетних видатків є підвищення результативності наявних інструментів програмно-цільового управління і бюджетування; створення умов для посилення якісного рівня надання державних послуг; удосконалення процедур проведення державних закупівель та контролю у системі фінансово-бюджетних відносин.

Фінансова складова соціально-економічного розвитку суспільства потребує інституційних перетворень, підвищення її ефективності можливе шляхом запровадження дієвого механізму управління державними фінансами, у тому числі державним боргом, визначення стратегічних цілей розвитку держави з урахуванням можливостей бюджету в середньостроковій та довгостроковій перспективі, забезпечення прозорості, передбачуваності та послідовності бюджетно-податкової та грошово-кредитної політики [1, с. 16–21].

Важливим завданням у сучасних умовах є активізація інвестиційної політики, що характеризує інноваційний потенціал, економічний клімат та інвестиційну привабливість адміністративно-територіальних одиниць та країни в цілому. Розвиток вітчизняної економіки має базуватися на інноваційному потенціалі та позитивній динаміці інвестиційних процесів, оскільки достатній рівень оновлення основних засобів призводить до підвищення технологічного рівня виробництва.

Завданнями стабілізаційної фінансової політики є здійснення процесів щодо згладжування економічних коливань, які обумовлені динамікою зовнішньоекономічної кон'юнктури. Виникає необхідність розширення меж фінансової політики, яка повинна спрямовуватись не тільки на підвищення рівня стійкості економічного розвитку країни, але й здійснювати вплив на суспільний розвиток.

До пріоритетних напрямів фінансової політики належать удосконалення інституційного середовища функціонування системи державних фінансів; налагодження координації фіскальної та монетарної політики; модернізація процесів адміністрування податків та зборів; формування оптимальної структури видаткової частини бюджету; підвищення прозорості в управлінні державними фінансами та ефективності їх розподілу і використання, дієвості державного фінансового контролю.

Вирішення завдань фінансової політики залежить від вибору й застосування методів та інструментів фінансового регулювання, зокрема при формуванні бюджетної та податкової політики. Важливим є здійснення відповідних інституційних змін для вдосконалення взаємовідносин між учасниками бюджетного процесу.

Циклічність економічних процесів зумовляє необхідність адаптації фінансової політики до змін макроекономічних умов [11]. У зв'язку з цим важливо своєчасно оцінити вплив екзогенних та ендогенних факторів на інституційні складові фінансової системи. Виходячи зі стратегії забезпечення сталого економічного розвитку країни, запровадження відповідних міжнародних стандартів, вагомими завданням є проведення відповідних перетворень у фінансовій системі з метою підвищення прозорості та ефективності розподілу та витрачання державних фінансів.

ВИСНОВКИ

Фінансова політика є вагомим інструментом соціально-економічного розвитку суспільства, за його допомогою держава має можливість здійснювати вплив на формування та використання фінансових ресурсів з метою задоволення суспільних потреб. Основними передумовами досягнення якісного рівня здійснення фінансового регулювання є дієвість підходів щодо використання державних фінансових ресурсів, що сприятимуть реалізації основних пріоритетів соціально-економічного розвитку країни. Доцільним є формування бюджетних програм, які відповідають стратегічним пріоритетам розвитку країни, є найбільш ефективними та дієвими, спроможними забезпечувати економічну стійкість у довгостроковій перспективі.

На даному етапі важливим є здійснення дієвих перетворень шляхом використання обґрунтованих інструментів фінансової політики з метою вдосконалення системи стратегічного фінансового планування на рівні головних розпорядників бюджетних коштів. У процесі стратегічного фінансового планування створюються умови для розв'язання найважливіших проблем державного впливу на соціально-економічний розвиток країни. Доцільним є вдосконалення системи оцінки макроекономічних умов, ризиків та тенденцій у бюджетно-податковій та грошово-кредитній сферах за допомогою якісних і кількісних індикаторів, врахування у фінансовій політиці особливостей інституційного середовища, функціонування фінансово-економічних відносин, динаміки суспільного розвитку.

Фінансова політика має базуватися на основі науково обґрунтованої концепції розвитку фінансових відносин, спрямованій на фінансове регулювання соціально-економічних процесів, і створювати сприятливі умови для розвитку економіки в напрямі інноваційної моделі. Підвищення рівня ефективності та результативності фінансової політики залежить від подальшої розробки відповідних заходів з її реалізації. Передумовою розвитку фінансової складової має стати формування основних пріоритетів, визначення кількісних та якісних критеріїв, які свідчать про досягнення певних

результатів, удосконалення механізму реалізації фінансової політики.

Важливою умовою підвищення ефективності фінансової складової соціально-економічного розвитку суспільства є розробка та запровадження обґрунтованих механізмів формування та використання державних фінансових ресурсів. Здійснення моніторингу та оцінки фінансової спроможності державних підприємств надає можливість отримати інтегральну оцінку рівня розвитку державного сектора, що є основою для прийняття дієвих управлінських рішень щодо державного фінансового планування.

Розвиток фінансової системи значною мірою пов'язаний зі зміною інституційного середовища суспільства. Складові фінансового регулювання удосконалюються з розвитком соціально-економічної сфери, економічної стратегії та характеризуються адаптаційними можливостями системи управління державними фінансами. Зважаючи, що фінансова політика є вагомим інструментом соціально-економічного розвитку суспільства, її збалансованість, стабільність є однією з основних умов забезпечення економічного зростання, система фінансового регулювання має будуватися на основі обґрунтованої концепції розвитку фінансових відносин як складової економічної політики, спрямованої на створення умов для макроекономічної стабільності.

Виходячи із стратегії сталого розвитку країни, пов'язаної з підвищенням прозорості та ефективності розподілу та витрачання державних фінансових ресурсів, посилення процесів децентралізації, необхідні відповідні інституційні зміни в бюджетній та податковій системі. Вирішення завдань бюджетно-податкової політики залежить від дотримання низки макроекономічних умов, подовження горизонту бюджетного планування, вибору та реалізації методів та інструментів бюджетного регулювання та оподаткування.

Підвищення ефективності фінансової політики має забезпечуватися завдяки досягненню відповідної інституційної рівноваги її складових, що сприятиме збалансуванню бюджету і створить основу для реалізації бюджетно-податкових перетворень. Основою для стійкого економічного зростання мають стати відповідні заходи державного фінансового регулювання, які будуть реалізовуватися шляхом застосування економічних та інституційних важелів. Виваженість у проведенні фінансової політики дозволить досягти подальшої стабілізації системи державних фінансів, що створить умови для забезпечення дієвого розвитку суспільства, підвищення якості життя населення.

Інституційне середовище значною мірою створює умови, за яких визначається рівень впливу фінансової системи на економічне зростання. Фінансовому регулюванню, залежно від зміни рівня впливу екзогенних та ендогенних факторів на розвиток економічних відносин, притаманні адаптаційні механізми, що впливають на забезпечення результативності економічних перетворень. Визначення основних завдань фінансової політики та шляхів їх реалізації з урахуванням макроекономічної динаміки сприятиме підвищенню ступеня соціально-економічного розвитку суспільства. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія / І. Я. Чугунов, А. В. Павелко, Т. В. Канєва та ін. ; за заг. ред. А. А. Мазараки. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 376 с.
2. **Запатріна І. В.** Формування фінансової політики держави: євроінтеграційний вимір / І. В. Запатріна // Вісник КНТЕУ. – 2012. – № 2. – С. 59–73.
3. **Лисяк Л. В.** Бюджетна політика у системі державного регулювання соціально-економічного розвитку України : монографія / Л. В. Лисяк. – К. : ДННУ АФУ, 2009. – 600 с.
4. **Макогон В. Д.** Сутність та роль бюджетного планування як інструменту регулювання соціально-економічного розвитку країни / В. Д. Макогон // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. – 2013. – Випуск 20/2. – С. 181–185.
5. **Озеров І. Х.** Основы финансовой науки: Бюджет. Формы взимания. Местные финансы. Государственный кредит / И. Х. Озеров. – М. : ООО «Юр ИнфоР-Прес», 2008. – 622 с.
6. **Опарін В. М.** Системний підхід до формування державної фінансової політики / В. М. Опарін // Економіка України. – 2011. – № 9. – С. 93–95.
7. **Пасічний М. Д.** Інституційні засади розвитку фінансового регулювання економіки / М. Д. Пасічний // Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету імені Григорія Сковороди. – 2015. – Вип. 27/1. – С. 137–143.
8. **Полозенко Д. В.** Фінансова політика в умовах трансформаційної економіки (1992–2008) / Д. В. Полозенко. – К. : НДФІ, 2008. – 392 с.
9. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П. І., Федосов В. М., Лазебник Л. Л. та ін. ; за заг. ред. В. М. Федосова, С. І. Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.
10. **Тропіна В. Б.** Соціогуманітарні аспекти фінансової політики держави / В. Б. Тропіна // Економічний форум. – 2011. – № 2. – С. 403–408.
11. **Чугунов І. Я.** Довгострокова бюджетна стратегія у системі економічної циклічності / І. Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 5. – С. 64–77.

REFERENCES

- Chuhunov, I. Ya. et al. *Derzhavne finansove rehulivannia ekonomichnykh peretvoren* [State financial regulation of economic reforms]. Kyiv: KNTEU, 2015.
- Chuhunov, I. Ya. "Dovhostrokovaya biudzhethna stratehiia u systemi ekonomichnoi tsyklichnosti" [Long-term fiscal strategy cyclical economic system]. *Visnyk KNTEU*, no. 5 (2014): 64-77.
- Lysiak, L. V. *Biudzhethna polityka u systemi derzhavnoho rehulivannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku Ukrainy* [Fiscal policy in the state regulation of social and economic development of Ukraine]. Kyiv: DNNU AFU, 2009.
- Makohon, V. D. "Sutnist ta rol biudzhethnoho planuvannia yak instrumentu rehulivannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku krainy" [The essence and role of budgeting as a tool for regulation of social and economic development]. *Ekonomichnyi visnyk Pereiaslav-Khmelnitskoho DPU imeni Hryhoriia Skovorody*, no. 20/2 (2013): 181-185.
- Ozerov, I. Kh. *Osnovy finansovoy nauki: Biudzheth. Formy vzi-maniya. Mestnyye finansy. Gosudarstvennyy kredit* [Fundamentals of financial science: Budget. collection forms. Local Finance. State credit]. Moscow: Yur InfoR-Pres, 2008.
- Oparin, V. M. "Systemnyi pidkhid do formuvannia derzhavnoi finansovoi polityky" [System approach to formation of the state financial policies]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 9 (2011): 93-95.

Pasichnyi, M. D. "Instytutsiini zasady rozvytku finansovoho rehulivannia ekonomiky" [The institutional foundations of the financial management of the economy]. *Ekonomichnyi visnyk Pereiaslav-Khmelnitskoho DPU imeni Hryhoriia Skovorody*, no. 27/1 (2015): 137-143.

Polozenko, D. V. *Finansova polityka v umovakh transformatsi-inoi ekonomiky (1992–2008)* [Fiscal policy in conditions of economy (1992–2008)]. Kyiv: NDFI, 2008.

Tropina, V. B. "Sotsiohumanitarni aspekty finansovoi polityky derzhavy" [Socio aspects of financial policy]. *Ekonomichnyi forum*, no. 2 (2011): 403-408.

Yukhymenko, P. I. et al. *Teoriia finansiv* [Theory of Finance]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 2010.

Zapatrina, I. V. "Formuvannia finansovoi polityky derzhavy: yevrointehratsiinyi vymir" [Formation of financial policy, European integration dimension]. *Visnyk KNTEU*, no. 2 (2012): 59-73.